

El cinquantenari del paper moneda català

ANTONI TURRÓ I MARTINEZ

Aquest any 1986, exactament el 21 de setembre, farà 80 anys de la primera emissió de paper moneda nacional català i la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics no podia deixar de commemorar aquesta important efemèride.

Catalunya, en el temps de la seva sobirania nacional, tenia, com és lògic, el seu propi sistema monetari, el qual era, evidentment donada l'època, en moneda metàl·lica, i les seves diverses emissions han estat a bastament estudiades i catalogades per nombrosos historiadors i numismàtics; però, perduda la independència, Catalunya perdé també el privilegi de batre i encunyar moneda pròpia.

Calgué doncs el trasbals de la guerra del 1936-1939 perquè Catalunya, davant la notòria incapacitat del «Ministerio de Hacienda y Economía» del govern republicà espanyol que no sabé preveure ni solucionar a temps la crisi monetària, Catalunya diem, féu un acte de sobirania per a salvar l'economia del país i evitar-ne el colapse per la manca de numerari, i féu una emissió de paper moneda català dels valors de 10 pessetes, 5 pessetes i 2,50 pessetes per un import total de 20 milions de pessetes.

El govern català preveí, a més, en un ample projecte de futur, dotar el territori nacional de tota una escala de valors d'aquests bitllets que anava de les 1.000 pessetes a 25 pessetes, però les protestes del govern espanyol aduint que els alts valors ja estaven suficientment coberts pels bitllets del Banc d'Espanya en circulació, impediren de tirar endavant aquest projecte.

Cenyint-nos doncs als valors realment emesos, aquests ho foren en virtut del Decret del govern de la Generalitat del dia 21 de setembre de 1936 signat pel president Lluís Companys i pel conseller de Finances Josep Taradellas, sota la garantia directa i expressa dels estocs d'or i del tresor de la Generalitat. Així, doncs, quedà netament afirmat que aquests bitllets no eren de cap manera divisionaris de bitllets espanyols de més alt valor, sinó una moneda pròpia i de caràcter netament nacional català, de circulació

obligatòria a tot Catalunya i amb el mateix poder liberatori i la mateixa consideració que el paper moneda del Banc d'Espanya. El dit Decret també estipula que tot intent de refusar o pertorbar llur circulació, així com la seva falsificació, serà castigat amb les màximes sancions aplicables en temps de guerra.

Cal dir que en cap cas no s'hagueren d'aplicar aquestes sancions car aquests bitllets foren molt ben acollits per tota la població. Començaren a circular a mitjan desembre del 1936.

FITXA TÈCNICA

Disseny: boixos de l'artista barceloní Josep Obiols i Palau (1894-1967).

Material: paper «Alexandri» encolat de la casa Lluís Guarro i Casas de Gelida (Alt Penedès) amb filigrana d'un rostre hellènic.

Confecció: estampats en heliogravat per la casa Institut Gràfic Oliva de Vilanova, de Barcelona, que percebé pel seu treball (paper a part) 22 pessetes per cada miler de bitllets, la qual cosa representa un total cobrat de 88.000 pessetes. La impressió dels 4 milions de bitllets durà 3 mesos (del 20 d'octubre de 1936 al 20 de gener de 1937).

Format: rectangular horitzontal llarg, de mides 70 × 168 mm.

DESCRIPCIÓ

Anvers (comú als tres valors): Presidit per l'escut de Catalunya amb els quatre pals molt amples i com a emblema una espiga de blat, un martell i una branca de roure. Una corona triomfal de llozer i roure emmarcant la filigrana.

Valor: 10 pessetes. *Tirada:* 1 milió. *Color:* imprès en verd sobre fons verd clar.

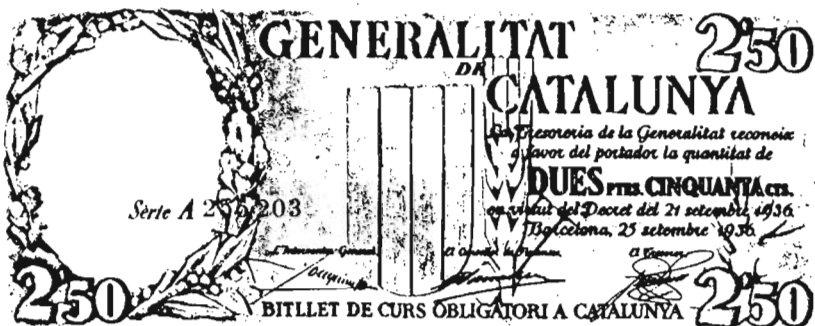
Revers: Conjunt de diverses barques de pesca simbolitzant la vocació marinera de Catalunya.

Valor: 5 pessetes. *Tirada:* 1 milió. *Color:* imprès en marró sobre fons marró clar.

Revers: un jove obrer amb una clau fixa a la mà dreta sobre el fons d'unes fàbriques i dues torres per a cables d'alta tensió, simbolitzant la indústria, a l'esquerra. Un camperol cofat amb un ample capell amb una garba sota el braç dret i la falç a la mà esquerra, sobre un fons d'espigues de blat, simbolitzant l'agricultura, a la dreta. Al centre hi ha una alegoria de la guerra en curs, amb uns fusells en feix, unes cartutxeres i una cinta de metralladora.

Valor: 2,50 pessetes. *Tirada:* 2 milions. *Color:* imprès en gris sobre fons gris clar.

Revers: alegoria al treball industrial amb unes fàbriques amb les xemeneies fumejants, dues torres metàl·liques per a cables d'alta tensió i la reproducció de l'escultura «El Forjador» (1914) de Josep Llimona i Burguera (Barcelona 1864-1934).

Sometent-se a les ordres del govern central, per Decret del dia 23 de febrer del 1938 la Generalitat disposà la retirada de la circulació dels seus bitllets, però continuaren circulant fins el 31 de desembre del 1938 data màxima fixada per ordre de la Conselleria de Finances del 26 de desembre del 1938 per al seu canvi o reintegrament a la Tresoreria de la Generalitat i a totes les sucursals catalanes del Banc Hispano Colonial.